

DOLENSKI ŠKOLNIK

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIHANA JARCA
NOVO MESTO

Glasilno Socialistične zveze delovnega ljudstva okraja Novo mesto

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izbaja vsako sredo — Posamezna številka 10 din — LETNA NAROČNINA 480 din, polletna 240 din, četrtletna 120 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 900 din oziroma 3 amer. dolarje — TEK. RAČUN pri Komunalni banki v Novem mestu št. 60-KB-16-Z-24

Štev. 14. (420) LETO IX.
NOVO MESTO, 9. APRILA 1958

UREJUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predal Novo mesto 33 — TELEFON uredništva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov ne vračamo — TISKA Časopisno podjetje »Slovenski poročevalci« v Ljubljani

TOVARIS SVETOZAR VUKMANOVIC-TEMPO, DR. VLADIMIR BAKARIČ IN MIHA MARINKO MED NOVOMEŠKIMI MALČKI NA SLAVNOSTNI TRIBUNI (s svečanostmi 1. aprila 1958 v Novem mestu, ob začetku letošnjih del na avto cesti Bratisva in enotnosti)

3 JAMBORI NAD KORENITKO

tomobil, bagri, buldožerji... Vsi z istim ciljem — avto cesta. »Se predno so bili trije tedni okrog, smo položili 3300 metrov vodovoda. Uredili smo vso notranjo instalacijo za vodo in elektriko. Zgradili smo dovoz od ceste do naselja,« je povedal Mariborčan iz brigade, ki je začela na Korenitki. Njegov tovariš je dodal: »Toda preveč smo odmaknjeni od sveta. Kino so nam obljubili, toda vedno nam pokažejo samo pol filma. Televizije še ni. Ni prav, če jo bodo dali šele za mestno mladino, ki jo tako lahko doma vidi. Samo, da bi se uredilo, predno gremo domov.« Komandant naselja Rade Čanek iz Novega Sada je mariborsko brigado zelo pohvalil: »Pri urejevanju taborišča so napravili 16.200 delovnih ur, kamor ni vsteto prenašanje materiala od ceste v dolini sem gor do naselja, kar ni bila šala. Zadnjih pet dni so delali celo ponoči, ker so hoteli, da bo naselje pripravljeno do roka. Postavljenih je 7 stanovanjskih

Desettisočglava množica brigadirjev in Novomeščanov je v torek 1. aprila dopoldne hrumela, da podpredsednik zveznega izvršnega sveta tovariš Svetozar Vukmanović-Tempo v začetku kar res ni mogel do besede.

»Pa dajte, drugovi, da najprej ja kažem ono moje, pa čete vi onda, kasnije, i svoje reči...« — tako nekako je večkrat poskušal zaustaviti val navdušenja, skandiranja, ploskanja in razigranih, veselih vzklikov iz grl 23 brigad. Sele čez nekaj minut se je vihar mladih sil ustavil, da je tovariš podpredsednik lahko nadaljeval:

»Zdaj, ko smo izbojevali bitko za neodvisnost, ko je naša dežela dosegla velik ugled v mednarodnem svetu, ko je naša dežela pripravljena braniti se pred slehernim morebitnim poskusom, da bi napadli našo neodvisnost, lahko uspešne začnemo boj za pogoje, ki bodo vsem našim ljudem omogočili boljše življenje. Glejte, to je v veliki meri tudi zasluga mladega rodu, ki je v vojni preli kri za neodvisnost svoje dežele.

Tako ustvarjamo mnogo ugodnejše pogoje za hitrejši razvoj Jugoslavije, ustvarjamo mnogo boljše pogoje za tesnejše povezovanje vsega jugoslovankega gospodarstva v enotno gospodarstvo, v enoten trg. Važno vlogo pri tem morajo imeti ceste, predvsem pa avtomobilska cesta Ljubljana—Djevdjelija, ki ste jo pripravili zgraditi letos in v prihodnjih letih. Ta cesta je speljana po najboljših gospodarskih področjih Jugoslavije, začenši od rutnega in gozdnega bogastva Slovenije do kmetijskih področij Hrvaške, Srbije in Makedonije. Povezava teh gospodarskih področij bo razvila gospodarsko dejavnost, zlasti kmetijsko, da bo gospodarski razvoj Jugoslavije znatno napredoval. Ta cesta bo nadalje kot glavna prometna zveza med štirimi republikami še čvrsteje povezala tisto enotnost naših narodov, ki smo jo skovali v vojni in plačali med vojno s sto tisoči žrtv. Dejstvo, da dela na tej cesti mladina iz vseh krajev naše dežele, da so se zbrali sinovi vseh narodov v skupnem delu, ki povezuje naše republike v enotno področje, je za to mladinsko akcijo še posebno važno.

Novi predsednik ZSJ
Na plenarni seji Centralnega sveta Zveze sindikatov Jugoslavije je bil 7. aprila izvoljen za novega predsednika ZSJ tovariš Svetozar Vukmanović. Dosedanji predsednik tov. Djuro Salaj bo prevzel nove posle.

7. april svetovni dan zdravja

Letos je posvečen svetovni dan zdravja desetletnici Svetovne zdravstvene organizacije, ki jo je slovesno priznalo 88 držav. Ustava te organizacije, ki je del Združenih narodov, poudarja, da je zdravje ena izmed najosnovnejših pravic slehernega človeka. V zadnjih desetih letih se je ta misel že močno zakoreninila v neglede na politično pripadnost in notranjo organizacijo držav. Pri splošnem napredku se je težko varati, da je revščina nujna, da so nekatere bolezni sploh neozdravljive, da so epidemije nujno zlo in podobno. Razvoj medicine se že tako daleč, da so marsikateri še pred leti neresljiva vprašanja zdaj samo še znak neupoštevanja razmer, dobre volje ali nerazgledanosti, če se ne rešujejo tako, kakor je to možno in potrebno. Moderna preventivna služba mora kljub nekaterim zastarelim gledanjem uspevati in tudi uspeva. Prav temu se je treba zavedati za ogromen napredek, čeprav ni zanikati novih metod zdravljenja, ki so neprimerno boljše kot pa so bile včasih. Uničenje virov bolezni in preprečevanje širjenja je vsekakor močno orodje v dvigu življenjske ravni prebivalstva, v podaljšanju povprečne starostne dobe in zmanjšanju umrljivosti ter obolevanj.

Zdaj že lahko govorimo, da bomo dočkali verjetno še enkrat toliko let, kakor so jih naši dedje. V Sloveniji je povprečna starostna doba za moške 59 let, za ženske pa 65 let. Še leta 1931 je tedaj rojeni deček pričakoval največ 50-letno starost in deklica 54 let. Ta življenjska doba pa se z letom v leto daljša. Vzrokov za to je več. Nekatere bolezni, ki smo jih pred desetimi leti še poznali na vrhu lestvice umrljivosti, skoraj ni več. Smrtnost dojenčkov je v zadnjih 10 letih padla za polovico, smrtnosti mater pri porodu skoraj ni. Nalezljive bolezni so večinoma izredno padle, enako tudi jetika. Narasčajo pa raka, obolenja, nesreče, revmatizem, živčne bolezni, bolezni kože in dihal. Vse te bolezni pa vendar ne kažejo toliko smrtnosti, kakor bi bilo pričakovati, le obolevnost je večja. Spričo modernih načinov zdravljenja se smrtnost tudi pri teh boleznih manjša, dela pa bo v bodoče še dovolj, da bi se te bolezni pravočasno preprečevale.

Prav gotovo se moramo vprašati, kje so prijemališča napredka, kakaj se je stanje vsa ta leta tako občutno izboljševalo. Povečalo se je število zdravstvenega osebja in zdravstvenih ustanov. Zaradi

esta pada tako naglo v ozko dolnico, da mora šofer pritisniti na zavoro, če noče, da bi mu avtomobil ušel v smrekov gozdič na ovinku. Hkrati pa mu obstane pogled na širokem pobočju, poraslem z najrazličnejšimi barakami, vrh katerega vihrajo na treh ponosnih jamborih jugoslovanske zastave. Prav v nizke, urne oblake segajo petokrake zvezde na koncih jamborov...

Na ovinku se dolina odpre. Razen barak visita na njenih pobočjih še dve skromni kmečki domačiji. Nekaj višje na levi strani hriba šepi svikast zvonik, kot bi ga pet all šest hiš, ki so se zbrale krog njega, vlekle z vso silo k tlom. Tudi njekaj božaje nizki oblaki in komaj je od tukaj videti na drugo stran k trem jamborom.

To je Korenitka. Toda kmet bere žanike. Nizke veje mu mečejo sence na sliroke strani, poliskane z malimi črčkami. Kmet je star, pa vseeno razume, da bo česta nekaj vtičeka.

»Ko bo zgrajena, bo šlo vsako uro tudi po sto in tisoč avtomobilov po njej,« si je izračunal. Tekla bo komaj slabih petdeset metrov pod njegovo hišo. Še o sedemdesetih brigadirjih za poročamo: »Ni jim sile, le zeblo jih je prejšnji mesec. Pa bi sto ime-

li. Ampak so se zagrizli, da človek ne bi verjel, če ne bi videl...« Tako bo Korenitka, kraj, ki bi ga zaman iskali na zemljevidu, prišli v 2400 metrov avto ceste. Ko že zdavnaj ne bo več barak na pobočju, bodo brigadirji po vsej Jugoslaviji pripovedovali o Korenitki. V Mariboru, Plevlju, Prištini, Vranju, Livnu, Bitolju, Kufinu... in to je samo prva izmena. Do 29. novembra bo posadka Korenitke še zbirala dopisne. Sindikat no osemsto pedeset brigadirjev! Razen njih pa še cela vrsta delavcev iz podjetij, inženirij, av-

SLAVNA IMENA

Vzdolž bodoče avto ceste je zraslo 16 mladinskih naselij. Glavni štab MDB je 14 naselij poimenoval po slavni narodnih herojih in voditeljih, ki bodo vedno vzor mlademu rodu, imeni dveh naselij pa spominjata na dva važna dogodka iz NOB in iz let obnove, ki sta se pravzaprav spremenila že v legendi — pri Sutjeski in Vranduku. Mladinska naselja imajo tale imena: Korenitka — »RADE KONČAR«, Trebnje — »TONE TOMŠIČ, Lukovki — »MILAN ŠARANČIČ«, Sentjurje — »STEVAN FILIPOVIČ«, Karteljevo — »SUTJESKA«, Mačkovec — »VRANDUK«, Kronovo — »BORIS KIDRIČ«, Draga — »MARIJA BURSAC«, Grmovlje — »FRANC ROZMAN -

STANE«, Gmajna — »IVAN LUTINOVIČ«, Prilipe — »MAJDA SILČ«, Ribnica — »BUDO TOMOVIČ, Mokrice — »IVO LOLA RIBAR«, Babovica — »JOZA VLAŠIČ«, Domaslovci — »MOŠA PIJADE« in v Rakitju — »KRISTJAN KARPOŠ«.

V preteklih dneh so prišle na avto ceste nove mladinske delovne brigade. Skupaj s »stariimi« brigadami (iz marca) delajo zdaj v posameznih naseljih: v Korenitki brigade iz Maribora, Vranja, Prištine, Livnja, Bitolja, Plevlja in Kutine;

Z vseh strani...

v Trebnjem: brigade iz Trbovelj in Gorice, 4 brigade TVD Partizan iz Novega Sada, Beograda, Sarajeva in Zagreba in 6 strokovna brigada ELES; v Lukovki: brigade iz Mladencev, Bihaca in Dubrovnika;

v Sentjurju: brigade iz Novega Pazarja, Peči, Gospiča, Jajca in Durmitorska brigada; v Karteljevem: brigade iz Celja, Negotina, Titovega Vellesa in Požarevca;

v Mačkovecu: brigade iz Prekmurja, Niša, Doboja, Štipa in Medjimurja; v Kronovem: brigade iz Ljubljane, Sabea in Sarajeva; v Dragi: brigade iz Zrenja, Bihaca in Splita;

v Grmovlju: brigade iz Svetozarevca in Našice; v Gmajni: brigade iz Prijedora in Pančeva; (Nadaljevanje na 3. strani)

Odločneje proti napakam

Sindikat na pravi poti — Podružnice naj prično razprave o gospodarsko političnih vprašanjih v podjetjih — Pogled iz ozkega kroga domačega podjetja je treba delavcem usmerjati v občino in njena vprašanja — Dobiček je del družbenih sredstev

Predsedniki občinskih sindikalnih svetov so se 3. aprila zbrali v Novem mestu na posvet. Tajnik okrajnega sindikalnega sveta tov. Usenik je najprej poročal o republiškem občnem zboru sindikatov. Sledila so poročila o pripravah za valitve delavskih svetov, o tem pa so tudi temeljito razpravljali.

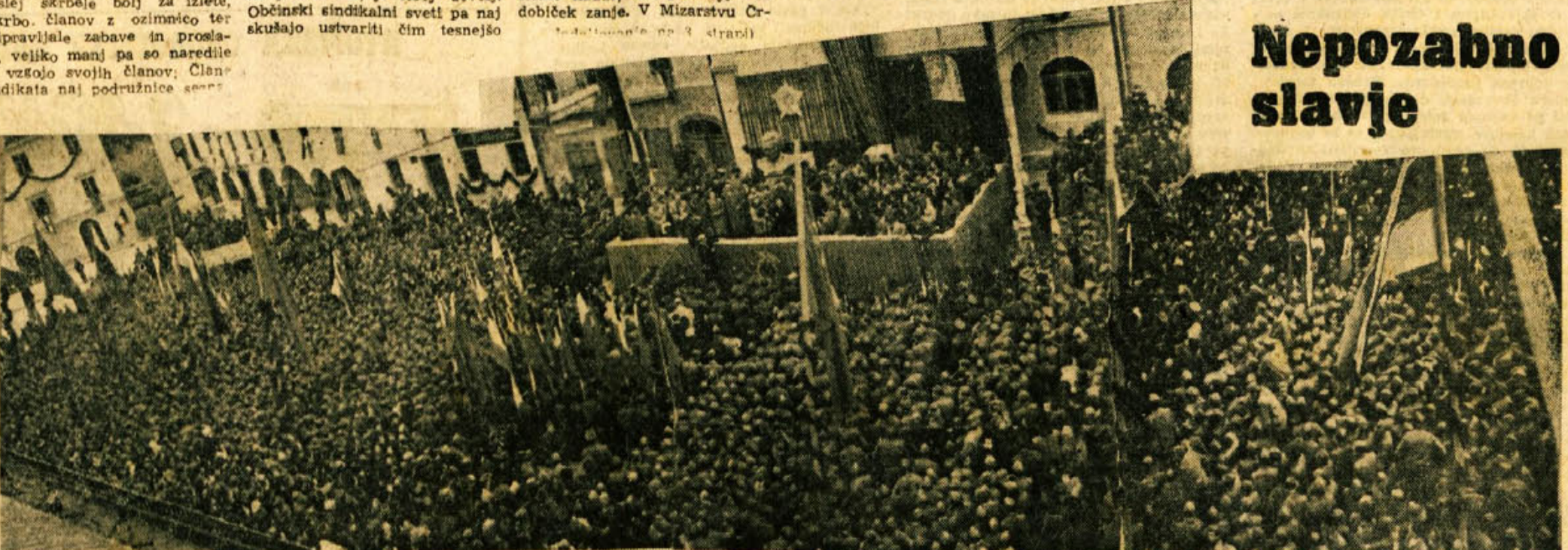
Občinski sindikalni sveti niso bili sposobni uresničiti nalog, ki so bile sprejete na konferenci, o kateri smo že poročali. Delno je za to kriva šibka kadrovska sestava, saj ne moremo opraviti niti kampanjskih nalog. Ker prejemajo vedno več operativnih dolžnosti, bodo morali okrajni sindikalni sveti bolj organizacijsko in praktično pripravljati naloge in delo zanje. Sindikalne podružnice so doslej skrbele bolj za izlete, oskrbo. Članov z ozimnico ter pripravljale zabave in proslave. Članov manj pa so naredile za vzgojo svojih članov. Člani sindikata naj podružnice se-

povezavo z občino. Sodelujejo naj pri pripravljavanju komunalnih gradenj in povedo svoje mnenje o njih, občina pa naj pove tudi njim, v kakšne namene uporablja družbena sredstva.

Predsedniki občinskih sindikalnih svetov so poročali o marsičem. Najbolj je bodilo v oči vprašanje plač, dobička, premij in nezakonitih popravkov tarifnih postavk. V občini Črnomelj tega ni bilo, ker so podjetja mlada in uporabljajo dobiček za plačilo anuitet. So pa posamezni primeri v manjših podjetjih, predvsem v obrtnih, da delajo toliko nadur, da porabijo ves dobiček zanje. V Mizarstvu Čr-

VREME

ZA ČAS OD 11. DO 20. APRILA
Ob koncu tega tedna jasno in toplo vreme. V prvih dneh prihodnjega tedna ponovna ohlajitev in padavine, sneg skoraj do nižin; pozneje ob razjasnitvah slana. V naslednjih dneh bodo le posamezni jasni in topli dnevi, v splošnem pa bo nestalno s pogostimi padavinami in sumeroma hladno.

Nepozabno slavlje

Izobražene delavce potrebujemo

Zadnjič smo že pisali, da je bil v Novotoku zaključen enomesečni strokovni tečaj. Pred dnevi so udeleženci seminarja polagali strokovne izpite. Udeležba je bila zadovoljiva, saj se je prijaviло kar 73 kandidatorov in smo z doseženim uspehom lahko zadovoljni. Povprečna ocena tečajnikov je bila 3,03. Rezultat po uspehih je bil sledeč: 9 odličnih, 23 prav do- brih, 11 dobrih, 15 zadostnih in

13 nezadostnih. Nekateri delavci so pokazali prav solidno znanje in lahko najboljše pohvalimo: Bruno Koprivnik, Milena Sinkovec, Stanka Sajca, Pavla Kastelic, Ivan Pate, Alojz Cesar, Anica Kump, Alojz Hra- star in Anica Adamič. Na za- ključku, ki ga je organizirala uprava podjetja, so bili nagra-jeni najboljši tečajniki iz vsa-kega obrata.

Precejšen delež za tak uspeh so pridžali predavatelji, ki so za vsa predavanja izdelali skripte, iz katerih so delavci lahko čr- pali gradivo. Vsi tečajniki so prejeli pisme- na potrdila, da so opravili izpit, s čemer imajo prve pogoje za dosego kvalifikacije. Takšnih koristnih tečajev si delavci še želijo in jih bo sindikat s po- močjo uprave podjetja v krat- kem spet organiziral.

Slavko Dokl

IEV in Telekomunikacije

Podjetji Telekomunikacije in Inštitut za elektrovezve sta se po daljših pogajanjih spet zdru- žila v skupno »Industrijo za elektrovezve«. Zaradi začasne odcepitve Telekomunikacij od IEV je začela kvaliteta prvega podjetja zaostajati za zahteva- mi potrošnikov, drugo pa kot znanstvena ustanova ni imelo več dobre finančne operativno- sti. Posledica združitve je uspeš- nejša organizacija razvoja, spe- cializiranje posameznih obratov in povečanje delovne storilno- sti. Velike prednosti prinaša združitve tudi proizvozniki, saj bodo lahko smotrneje izkoristili zmogljivost strojev zaradi bolj- še razporeditve strojne parka in možnosti specializacije stro-jev.

Takole je bilo na strokovnem izpitu

Naš obisk

Ze ko sem šel mimo okna me je opazil. V sobi sva se pozdravila, nato pa me je od veselja, da me po dol- gem času spet vidi, komaj pustil do besede. Klevišar Ivan-Zan, stoođstotni inva- lid s prestreljeno hrbenico. Obe nogi ima »mrtvi« kot pravimo.

»Povej mi Zan, kje si bil v partizanih, kdaj si bil ranjen?«

»Partizan sem postal leta 1942. Bil sem v prvi Kordu- naški, potikalni smo se po Liki, Bosni, Baniji in Kor- dumu. Prvega maja 1943 sem bil ranjen v znanem napadu na Gospič.«

razmišljati o ornamentič- nem opletanju servisov za liker, z rafijo. Leta 1954 sem opletel prvi servis in Ivan-Zan, stoodstotni inva- lid s prestreljeno hrbenico. Obe nogi ima »mrtvi« kot pravimo.

»Povej mi Zan, kje si bil v partizanih, kdaj si bil ranjen?«

»Partizan sem postal leta 1942. Bil sem v prvi Kordu- naški, potikalni smo se po Liki, Bosni, Baniji in Kor- dumu. Prvega maja 1943 sem bil ranjen v znanem napadu na Gospič.«

»Ze takrat te je doletelo?«

»Ne, ne. To sem dobil leta 1948 na avstrijski meji v spopad z neko diver- zantsko skupino. Zbudil sem se v bolnišnici. Ko so mi povedali, da ne bom več mogel hoditi, sem se ne- kako sprjaznil s tem. Rane so se mi zacelile. Bil sem še dve leti v Rimskih To- pličah. Zdravniki, veš, so upali, da se bom mogoče iz- tizmal, pa ni šlo ...

»Pršel sem v Novo mesto. Najtežje vprašanje je bil dolgačas. Nisem se dal. Zašel sem sestavljeni krizačen za list »Kaj veš, kaj znaš«, po- zneje tudi šahovske proble- me. Saj veš, šah je moj konjiček. Počasni sem pričel

»Veš, pri nas sem jaz začel s tem in sem še sedaj eden izmed redkih, ki se bavim s tem »športom«. Pa že to napiši, da sem jezen nate, ker me nič ne obiščeš!«

»Gledam ga. Sedi na stolu, v dosegu roke je stojalo, na katero se z njo opira kadar »hodi«. Svojo zgodbo pri- poveduje kot pravljico; na- gajju nasme mu ves čas igra okoli ust. Kljub temu, da je bil materialno popo- lnomo oskrbljen, je čutil potrebo po delu in si ga sam poiskal.

»Da ne pozabim! Kmalu te bom osebno obiskal! Začuden ga opogledam.

»Vsak dan pričakujem iz Ljubljane vozilo. Znanec mi je v Avstriji kupil mo- torček, ki se upravlja samo z rokami. Ortopedska de- lavnica v Ljubljani mi dela vozilo, da bo v vanj vpra- dil. Se plezal bom, boš videl!« konča ves nasmejan.

Opletani servisi, rafija, na postelji spi v klopčih zvitca mačka. Na mizi poročniške epolete in odliko- vane, spomin »a svetle dni. Zan mi stiska roko in naroča: »Se pridil! Na nje- govem vedno nasmejanem obrazu ni opaziti sledov prestanega trpljenja. Iz svetlomodrih očij pa žari volja, močna volja. Klevišar Ivan-Zan je premagal bo- lezen.

Notranjepolitični tedenski pregled

Kot dobri gospodarji

Pred kratkim je zvezni izvršni svet sprejel uredbi, ki urejajo odnose v zvezi s razpolaganjem s čistim dohodkom in s sredstvi gospodarskih organizacij. V uredbi je rečeno, da morajo kolektivni z razpo- ložljivimi sredstvi upravljati s pozorno- stjo dobrega gospodarja. Uredba torej določa obveznosti določenih s številkami, pač pa vsebuje določila, ki jih bo moral vsak kolektiv izpolnjevati, če se bo hotel ponasiti, da je dobro socialistično pod- jetje. Uredba narekuje in zahteva od de- lavskih svetov, da poslujejo s pozornostjo dobrega gospodarja, torej polno mero so- cialistične morale pri razdeljevanju čistega dohodka.

Gospodarske organizacije bodo, kot re- čeno, samostojno razdeljevale del sred- stev, ki jim ostanejo po izplačilu družbe- nih obveznosti na osebne prejemke in na sklade. Ta sredstva bodo letno precej ve- lika. Mnogo je podjetij, kjer bodo skoraj za 200 odstotkov večja kot lani. Izračuni kažejo, da bodo podjetja razpolagala z več kot 6 milijardami dinarjev skladov skup- ne potrebne ldi. Torej je decentralizacija — preros sredstev na občine in okraje zelo velika. Zato pa je toliko večja tudi od- govornost kako in za kaj bodo kolektivni vse te milijone in milijarde uporabili.

Omenjena uredba podrobneje določa pogoje in merila za »zdeltive sredstev v podjetjih. Podjetje bo lahko priznalo več- je osebne prejemke te takrat, kadar jih bodo delavci in ustluženci dosegli z večjo

delovno storilnostjo, boljšim poslovanjem, večjo izbiro ali kakovostjo blaga, z zni- žanjem stroškov proizvodnje in tako naprej. To je sleer zelo širok pojem, toda s skrb- nimi ocenami bo lahko vsak kolektiv ugotovil, kolikšen del čistega dohodka je bil pridobljen z boljšim gospodarjenjem. Medtem ko bodo delavski sveti lahko »pre- jeli« tako pridobljena sredstva, koš re- čeno na osebne dohodka in na sklade, pa bodo morali tisti del sredstev, ki jih bo prinesla konjunktura na trgu, vložiti je v sklade, predvsem v sklad osnovnih sred- stev, rezervni sklad ali pa uporabiti za obratna sredstva. Kaj prinese konjunktura, to so ugodne tržne okoliščine, se da prav tako ugotoviti. Seveda, sem ne spada samo to, če podjetje zaradi monopolnega položaja prodaja blago po cenah, ki so veliko višje kot stroški proizvodnje. Tudi kakršni nakup surovin, na primer, veli- kokrat ni zasluga kolektiva, pač pa je to odvisno od pogojev, pod katerimi so bile surovine uvožene in podobno.

Do sedaj delavski sveti niso vedno »e- njevali najrazličnejših izdatkov, ki gredo na materialne stroške. Sploh je bilo več- slih tako, da so skušali v dinar, ki gre je materialnih stroškov, spravitli se mogoče izdatke za reklamo, reprezentanco in po- dobno, češ saj ta dinar ne gre iz našega žepa. V resnici pa tudi ta dinar podraže- stroške proizvodnje in s tem tudi posa- mezne proizvode. Se huje pa je to, da so takni izdatki velikokrat vzbujaali po ko-

lektivih upravičeno nezadovoljstvo. Ome- njena uredba določa, da delavski sveti morajo razpravljati o izdatkih za reklamo, za reprezentanco, potovanja, avtomobile in vsem podobnem.

Posebne pravice in dolžnosti pa pre- videva omenjena uredba tudi za občinske zbore proizvajalcev. Tu ne gre za vmeša- vanje v pose kolektiv in tako uredba niso razumeli vsi tisti, ki vedo, da mora biti poslovanje podjetja odprta knjiga. Pravice, ki jih daje uredba zborom proiz- vajalcev pri običnih, pomenijo le orga- niziran družben vpiliv in nadzorstvo nad poslovanjem podjetja. Zbor proizvajalcev po ocenjeval gospodarsko politiko pod- jetja in sprejel pripravila, ki jih bodo delavski sveti lahko upoštevali ali pa »vrnili. Toda če bo podjetje začlo v težave in gospodarilo s sredstvi tako, da bo to škodilo komuni navkljub priporočilom, bo imel zbor proizvajalcev tudi večje p- vice. Zaradi takih skupnih koristi bo zbor lahko razpustil delavski svet ter razpisal nove volitve. Zamenjal bo lahko direktorja ali upravni odbor, ali pa predpisal pri- silno upravo in zahteval likvidacijo tistih podjetij, kjer kljub priporočilom ne bodo gospodarili s skrbjo dobrega gospodarja.

Zbor proizvajalcev bo ugotavljal zaka- so v določenem podjetju podražili blago, zakaj produktivnost zaostaja, skratka raz- pravljaj bo o problemih podjetij. Uredba torej zahteva, da nudijo občinski zbori proizvajalcev gospodarskim organizacijam pomoč zato, da bi dobro gospodarile. Uredba tistega določa tudi način rade- ljevanja čistega dela sredstev, ki ga bodo podjetja uporabljala za osebne prejemke zaposlenih. O tem pa v enem prihodnjih zapovedih.

ZUNANJEPOLITIČNI TEDENSKI PREGLED

Zahod je že nekaj časa vedel, da misli Sovjetska zveza začasno in enostransko ustaviti poskuse z jedrskim orožjem. Trditve nekaterih uradnih krogov na Zahodu, da gre za propa- gando, imajo zelo majhno težo, in to so ameriški komentatorji Washingtonu tudi povedali. Menda je odveč govoriti, da je vsako pozitivno dejanje propa- ganda svoje vrste, ker tistemu, ki je za tako dejanje odgovoren, prinaša ugled. In temu se diplomatsko reče propa- ganda. Toda to ni bistvo vprašanja. Rusi so enostransko ustavili jedrske poskuse in pripomnili, da si pridržu- jejo pravico te poskuse obnoviti, če bo to zahtevala varnost njihove države. Hkrati je novi sovjetski predsednik Hruščev naslovil Zahodu več zahtev, naj tudi ta ustavi poskuse. Američani so trenutno proti ustavitvi poskusov, britanska vlada pa bi rada to vpra- šanje rešila na konferenci na najvišji ravni, kar pomeni, da tudi žel ustavi- tev poskusov. Laburisti se zdaj priti- skajo na vlado, naj ustavi poskuse. Macmillan, konservativni ministriki predsednik, pa pravi, da se mora Vel- ka Britanija najprej posvetovati s svo- jimi zavezniki. Francozi hočejo imeti sporazum o nadzorstvu, hkrati pa pol- uradno govorijo, da hočejo tudi oni imeti vodikovo bombo, ker so tudi oni veselili, in zakaj je ne bi imeli, če jo imajo ZDA, ZSSR in Velika Britanija.

Svet, ki nestrpno pričakuje ukrepov za zmanjšanje napetosti v svetu (in ustavitev jedrskih poskusov je takšen

korak), začudeno gleda zmedo v zahod- nem taboru. Videti je, da je tukaj toli- ko nasprotujočih si interesov in stališč, da Zahod ne ve, kaj naj bi storil. De- loma je ta neenotnost razumljiva, ker gre tukaj za več držav, medtem ko je Sovjetska zveza govorila v svojem ime- nu. Toda če bi ZDA hotele odločno po- vedati, kaj mislijo, bi tudi one potegnile za seboj Zahod. Toda videti je, da ZDA ne vedo natanko, kaj bi storile.

IZBIRA JE JASNA

Zelo verjetno je, da bo Zahod sledil primeru Sovjetske zveze bodisi že pred sestankom na najvišji ravni ali po njem. V to ga žene razvoj. Saj se ven- dar ne bo mogel izpostaviti obsodbi, da je onemogočil prvi resnični korak k razorožitvi. Se zmeraj je bolje slediti zgledu SZ, kot pa trmasto vztrajati pri svojem in jeziti celo lastno javno mne- nje.

Celo v ZDA je namreč prišlo tako daleč, da so vodilni komentatorji po- smehljivo pisali o izgovorjanju ameri- škega zunanjega ministrstva, zakaj ZDA ne morejo ustaviti jedrskih pos- kusov. Pritisk javnega mnenja postaja namreč vedno hušji in ga v resnici ču- tijo tudi tisti, ki sicer govorijo, da jim je za to mnenje malo mar. Zakaj to svetovno javno mnenje je po vseh zna- menjih sodeč pravičen in strog sodnik.

Koliko ljudi v svetu, ki prav nič ne marajo Sovjetske zveze, je te dni glos- no pozdravilo sovjetski sklep o usta- vitvi jedrskih poskusov. Morda bi bila to z večjim veseljem storili, ko bi bila Amerika storila tak korak. To ni va-žno. Kdor koli danes prispeva k popu- ščanju mednarodne napetosti, bo dobil svoje priznanje, najsi bo to Velika Bri- tanija, ZDA, Sovjetska zveza ali katera koli druga država.

Morda bo kdo dejal, da tistih nekaj tisoč demonstrantov, ki so te dni v sprevedu krenili iz Londona proti bri- tanskemu vojaškemu atomskemu sre- dišču Aldermastonu, da bi protestirali proti vodikovi bombi, to je proti smrti človeštva, nič ne pomeni. Da nič ne pomeni pešica ljudi, ki so prišli peš v New York iz Philadelphia, da bi tudi protestirali proti vodikovi bombi. Toda morda nič ne pomenijo tudi tisti ljudje v Kaliforniji, ki so hoteli jesti solate, a so jim povedali, da je v njej stroncij 90. Navsezadnje pa bo kdo cinčno de- jal, da je vse skupaj neumnost in da se ne splača razburjati.

Toda ogromna večina človeštva bi rada živila. Ta večina pozdravlja so- vjetski korak o ustavitvi poskusov, ko- bo pozdravila ameriški sklep o usta- vitvi poskusov, četudi bi prišel za so- vjetskim. Naj si ugled in propagando lasti, kdor si jo hoče. Glavno je, da ukrepa tako, da ne pride do vojne. Saj je izbira med življenjem in smrtjo tako kristalno jasna, da ne bi smelo biti nobenih omahovanj. Zal, pa so.

Kaj pripravljajo v Črnomlju

Predsednik ObLO Črnomelj, tovariš JANEZ ŽUNIČ, o pripravah za perspektivni načrt petletnega gospodarskega razvoja občine Črnomelj

»Občinski ljudski odbor Črnomelj pripravlja perspektivni načrt petletnega gospodarskega razvoja. Mnogo truda, pa tudi previdnosti bomo morali imeti vsi pri tem delu, da bi naloge pravilno uresničili. Podkomisije, ki smo jih imenovali za posamezna področja občine, pa tudi za važnejše panoge gospo- darstva, sestavljajo zdaj predloge ter jih dajejo odborniški komisiji. Ta prejeto gradivo ureja in kritično pregleda, konč- no pa bo iz njega izdelala petletni načrt gospodarskega raz-voja.

V perspektivnem planu bomo predvideli potrebne mere, da bi povečali kmetijsko proizvo- dno. To bomo uresničili pred- vsem tako, da bomo povečali orne površine na račun stel- jnikov in uvedli sodobne kme- tijske ukrepe v proizvodnji. Povečati moramo tudi sadjar- sko proizvodnjo, predvsem bomo skušali gojiti kromčasto sadje. Zivnorejra je tudi pri nas nazadovala in jo bomo ma- rali razviti. Sodelovanje kme- tov s kmetijskimi zagradami se ugodno razvija.

Obstojnost kakor povsod tudi pri nas nazaduje. Mladina se prepelno vključuje v obrtne de- lavnice, povpraševanje po obrt- nih storitvah pa raste. To težko vprašanje bomo skušali rešiti delno s povečanjem obrtnih delavnic družbenega področja, delno pa tako, da bomo obrtni- ke, ki so se umaknili, skušali ponovno vključiti v obrt z zni- žanjem družinskih dajatev. Črnomeljski mesarji bomo dogra- dili novo predelovalnico, ki bo krla potrebe domačega trga glede mesnih izdelkov. Zivno prodajamo zdaj v druge občine, nato pa kupujemo tam precej drage mesne izdelke. Povečati bomo Mizarstvo na Vinici, raz- širili Mizarstvo, Cevljarstvo in šiviljsko delavnico v Črnomlju.

Nujno potrebno je zdrav- stveno zavarovanje kmečkkega prebivalstva

Veliko breme so za občine stroški zdravstva, predvsem plačila zdravljenja v bolnišnici. Ker so kmetijska gospodarstva majhna, plačuje občina pretežni del teh stroškov. Če k tem do-

bi predmete iz lesa in ličkanja, narodne vezinice in pisanice, predvsem v adleščkem in bo- janskem področju.

Voda in elektrika

Zdrava pitna voda je pri nas še vedno težko vprašanje, še posebno zato, ker smatrajo vsa dela na vodovodih za negospo- darske investicije in tako ne moremo dobiti potrebnih dota- cij. Do julija letos upamo do- končati črnomeljski vodovod. Stroške bomo morali delno kriti iz proračuna, ker dotacij ne moremo dobiti. Nameravali smo graditi vodovode na področju od Doblšč do Paške. Potrebne ce- vi smo že nabavili, ker pa ni sredstev, smo morali dela od- ložiti za leto ali dve. V vaseh Adlešči, Bojanci, Hrast, Suhor, Stara in Nova Lipa vozijo lju- dije poleti vodo iz Kolpe. V lu- bincih pijejo lužo. Nujna je vsaj ureditev studencev, ker večja zadržanja niso mogoča za- radi premajhnih količin vode. Ker nameravamo razvijati ži- vinnorejro, bomo to vprašanje morali rešiti. Marsikje nimajo poletj vode za napajanje šivine.

Elektrificirati moramo še 23 vasi. To so najbolj oddročne, njih prebivalci so pa med bor-

damo še stroške zdravljenja za bolezni, ki jih bolnik po uredbi ne plača (tuberkuloza, rak in pod.), je občina lani potrošila 12 milijonov dinarjev v te svrhe, leta 1951 pa je 6 mili- jonov. To res težko vprašanje bo mogoče rešiti samo s sploš- nim zadrževanjem zavarova- njem kmečkkega prebivalstva.

ZAKAJ MIMO VSEH?

Več volivcev iz Kandije mi je zastavilo vprašanje, če vem, da hoče ODPAD napraviti skladišče v bližini kandijske postaje. Ustluž- benci ODPADA so namreč hodili tam okoli in iskali najbolj pri- meren prostor. Od nekega zaseb- nika so celo zahtevali, naj jim prodajo prostor z deloma zgrajeno hišo. Vsi, ki so v tej zadevi vpra- ševali, so odločno ugovarjali, da tu v bližini stanovanjskih hiš in na prostoru, ki je določen za gradnjo manjših stanovanjskih hiš, stalo skladišče odpadkov.

Meni sem, da bodo, predno bi prišlo do kakih sklepov, kje bo stalo skladišče ODPADA, razpravl- jali o tem s sosedi in lastniki parcel ter da bo o tem sklepal občinski svet za komunalne zade- ve, potem ko bo za vedno proučil na kraju.

Toda nič takega se ni zgodilo. Čez nekaj dni so prohibicij te okoliščine lahko samo videli, da so pričeli ograjati del zemljišča ob desni strani ceste Smihel — Novo mesto nasproti bolniške stavbe, kjer namerava uprava bolnišnice urediti bolnišarsko šolo. Hkrati so se pričeli dovažati razne odpadke.

Na telefonsko vprašanje je upravnik ODPADA tovariš Dular povedal:

»V Bršljinu smo se morali umak- niti iz doseganega prostora. V Bršljin se ne mislimo več vrniti. Zafasno bomo imeli skladišče v Kandiji, kjer zdaj postavljamo ograjo, pozneje pa bomo, ko bo zgrajeno po načrtu, imeli skladiš- če nasproti šmihelskega pokopa- lišča ob progi ...»

»Imate dovoljenje za začasno skladišče in pomeje za stalno in kdo vam ga izdaja?«

»Dovoljenje imamo. Dala nam ga je občina Novo mesto. No, konkretno načelnik za gospodar- stvo in šef gradbenega oddelka občine sta dala pristanek ... Ja, veste, mi smo desna rana indu-

strije. Zbiranje odpadkov je va-žno stvar, ki jo morajo rešiti. Fomočni ravnatelja bolnišnice ni nič vedel, da tam grade skladišče ODPADA, še okrajnega hi- gienkega zavoda tudi ne. Vse je urejeno mimo vseh, ki bi morali za to vsaj vedeti, če že ne sode- ložati. Ali je to v skladu s kre- pitivijo družbenega upravljanja?«

F. R.

»Samo salamo...«

Najboljša propaganda za gostin- stvo in turizem je dobra postre- žba in lep odnos do gostia. V našem okraju imamo že vrsto gostinskih obratov, ki so znani po dobri po- strežbi in po tem, da dobi v njih gost ob vsakem času primeren prik- rezek in dobro pijačo.

Zal pa imamo tudi še taka go- stišča, kjer menijo, da je dovoji, če gostu lahko ponudijo kako pi- jačo, redkokdaj še kak prigrizek in še to vedno le hladna jedila. In če je vmes še brezdešen odnos do gosta, potem so v takem go- stišču lahko pričepnati, da se bo drugič gost zatekel k njim le v skrajni sili.

Velikostne proslave pričetka de- la mladinskih delovnih brigad v Novem mestu so se 1. aprila ude- ležili tudi številni novinarji iz

Kratke IZ RAZNIH STRANI

● Zastopnika ZDA in Velike Britanije, ki sodelujeta v francosko-tuniziskem sporu, Murphy in Beelye, sta se vrni- la iz Tunisa v Pariz. Čeprav sta po prihodu izjavila, da nju- sta mislila, da bo uspešno, je al končano, prevladuje mnenje, da so bili njihovi napori zaman. Zato v političnih pariskih kro- gih ne izključujejo možnosti, da bi kot poslednik nastopil generalni sekretar OZN Ham- markšjöld.

● V Franciji se je začel poli- tični boj za kantonalne vo- litve, ki bodo konec tega me- seca. Te volitve imajo v poli- tičnih krogih za najpomemb- nejše preizkušnjo javnega mnenja po parlamentarnih vo- litvah v začetku leta 1956. Za 1574 mest predsednikov kanto- nalskih generalnih svetov se po- tejuje nad deset tisoč kandi- datov.

● Stalni svet Atlantskega pakta bo konec tega tedna razpravljaj o sovjetskem skle- pu o ustavitvi jedrskih posku- sov. Zastopniki 15 zahodnih držav, ki so članice pakta, bo- do ob tej priložnosti proučili tudi ameriški načrt o postopni razorožitvi — novi varianti lingskega zabodnega predloga, ki ga je izglasovala večina v Generalni skupščini OZN.

● »Nečemo biti sovražniki ZDA, naša politika je, da iščemo prijateljstvo vsega sve- ta, toda pri tem moramo obra- vnati našo suverenost in na- rodno dostojanstvo.« je izjavil predsednik Naser v intervjuju ameriški televizijski mreži. »Ovire, ki zavirajo ureditev odnosov med ZDA in Zdra- ženo arabsko republiko, niso materialne, temveč morale narave.« je izjavil predsednik Naser.

● Zastopnik britanskega zuna- njegega ministrstva je izjavil, da je britanska vlada sklenila osvooboditi zadnjih deset ja- ponskih vojni zločincov, ki so v britanskih zaporih. Ta sklep temelji na členu 11 mirovne pogodbe z Japonsko. Zaprti japonski vojni zločinci so bili obsojeni na došmrtno ječo.

ATOMSKA OBOROŽITEV ZAHODNE NEMCIJE

Strauss: »Nič več invalidov v bodoči vojni!« (iz PAVLIHE)

Odločnejše proti napakam

(Prenos s 1. strani)

homelj so delali tudi do 12 ur, dobiček porabili za plačilo nad-ur, za anuitete pa ni ostalo nič. V ševljiškem podjetju Planina uporabljajo norme, ki jih izvršajo v petih urah, ob polletju pa so izkazali 500.000 din izgube in o tem skrbno molčali.

PAPIR NAMESTO OSEBNIH STIKOV

Tudi na Mirni je marsikaj narobe. Tovarna šivalnih strojev, ki je nastala z združitvijo mizarkega podjetja in delavnice za sestavljanje šivalnih strojev, ima precej slabosti. Predvsem je videti, da se delavci direktorja bojijo. Mizararska delavnica Topol je imela pred združitvijo vse delo normirano, zdaj pa je normirana komaj 3 odstotke. Delavci zahtevajo normiranje dela, v upravi pa trdijo, da norme slabo vplivajo na kakovost izdelkov. Predlog za finančne popravke norm, ki je bil dan na upravo po združitvi, leži nekje v predalu. Vodstvo obrata I. (montaža) podcenjuje in omalovažuje obrat II (mizarstvo). Mizararski obrat izdeluje omarice za

stroje po željah strank, namesto da bi uvedli nekaj tipov izdelkov. Proizvodnja na račun tega drobnjakarstva seveda trpi. Računovodja pregleduje omarice za obdelo, da ne bi delavci tovarni kaj ukradli, piše odločbe in razmeša ljudi po obratih. Podjetje pa bo s 15. majem prišlo pod prisilno upravo, če ne bo finančno poslovanje urejeno... Delavci mizarkega obrata doma šušmarijo, storilnost

pada, norme, ki bi to vprašanje rešile, pa kljub zahtevam delavcev niso uvedli. Uprava podjetja je preveč odvojena od obratov, osebne stike nadomešča z okrožnicami in papirnati poslovanjem, ki se mu delavci smejejo. In pred združitvijo? Mizarstvo, ki je zdaj v sestavi tovarne, je bilo brez sredstev; delavci so z 2800 prostovoljnimi stroji sami postavili dvorano za urami in skoro brez tuje pomoči pričeli delati...

MALA PODJETJA — GROBE NEPRAVILNOSTI

V Novem mestu je bilo dobro predvolilno zborovanje v Podjetju za vzdrževanje proge. Kljub temu, da poročilo ni bilo poljudno in je bilo prepolno številki, so delavci živahno razpravljali o gospodarskih vprašanjih podjetja. Manjša podjetja izvajajo predvolilna zborovanja kot formalnost in ne vabijo predstavnikov sindikata in družbenih organizacij, ker se bojijo, da bi prišlo na dan napake. Občinski sindikalni svet

tega ne more preprečiti zaradi pomanjkanja ljudi. Sindikalne podružnice so premlatote, da bi lahko vplivale. Upravni odbor Kmetijske zadruge Novo mesto je odobril izplačilo 2 in pol milijona dobička uslužbenecem (štiri do pet mesečnih plač na posameznika), upravnik KZ je prejel 100.000 din premije, zadruga pa ima zaposlenih manj kot 50 ljudi. (Za primerjavo: direktor gradbenega podjetja

Pionir, ki ima 2500 delavcev, pa je prejel 60.000 din premije.) Občni zbor zadruge v Mirni peči je odobril izplačilo treh plač iz dobička, bilanco pa so nato uslužbenecem sfrizirali, da so izplačali pet plač. Stavbni obrat Kovinar Novo mesto je enako povisal plače vsem uslužbenecem in delavcem. V bifeju Novo mesto so izplačali 5 plač iz dobička, razen tega pa plačajo še vse nadure. Trgovska podjetja

TU NAJ SINDIKAT POVE, KAR JE TREBA!

Podjetja delajo z dobičkom »kot svinja z mehoma«. Ta pojav opažamo na žalost pri malih in obrtnih podjetjih, ki direktno vplivajo na življenjsko raven s svojo proizvodnjo in dejavnostjo. V večjih podjetjih napak te vrste skoraj ni bilo. Videti je, da pozabljamo, da je tudi dobiček del družbenih sredstev. Sindikat mora v podjetjih na predvolilnih zborovanjih in na volitvah delavskih svetov ta vprašanja načeti, četudi jih poročila ne bi omenjala. Razpravo je došel marsikje dušil strah delavca »da si ga bodo zapomnili, če bo kaj rekel. Ostro moramo načeti vprašanje tarifnih postavk, premij, norm in organizacije dela, ne samo kot kampanjsko vprašanje, temveč kot stalno nalogo. V Novem mestu je treba razširiti celo vrsto protizakonitih popravkov tarifnih pravilnikov. Nekatera podjetja imajo že pripravljene nove pravilnike, seveda povsod s povečanimi postavkami.

proti prevelikim razlikam. Naši ljudje se morajo otresti predstave, da je podjetje nekaj, kjer se vsakdo lahko obesi na sesek in pije. Podjetja so kolektivni prevzeli od družbe v upravljanje. Dolžni so skrbeti za njihovo rast, ker jim bodo le tako lahko dajala kruh. Te naloge bodo občinski sindikalni sveti pričeli takoj reševati.

Nov odlok o prometnem davku od gozdnih sortimentov

Uradni list LRS št. 5/58 prinaša odlok o prometnem davku od gozdnih sortimentov. Ta se vnaprej plačuje: Od drv vseh vrst 500 din od pr. Od TT in E drogov in pilov vseh vrst 3.000 din od m³. (Od TT drogov, ki jih gozdarske poslovne zveze posredujejo neposredno inpregnacijam, se plača 1.000 din od m³.) Od tesan hrastovih pragov se plača 1.500 din od m³. Od tesan hrukovih pragov 1.000 din od m³, od tesanega lesa (glavec) 5.000 din od m³. Od orehovih hlodov za furnir 1.500 din od m³. Od oglja se plača 10 odstotkov prodajne cene, od drugih gozdnih sortimentov pa 4.000 din m³. Ta višina prometnega davka od gozdnih sortimentov velja za vse Slovenijo od objave v Uradnem listu dalje, to je od 15. februarja 1958.

Pet let poteka odkar je umrl tovariš Boris Kidrič - Peter

10. IV. 1912 — 11. IV. 1953

...Konec vojne je. Konec oborožene borbe je. To pa nikakor ne pomeni, da je konec vseh tistih razmer, ki zahtevajo od nas napore preko normalnega okvira, preko običajnih, recimo mirobnih meja. Cimprej se moramo pogniti v normalne razmere. Toda pogniti jih moramo sredi vojnih ruševin. Iz tega sledi, da je od hitrosti, od tempa našega dela danes odvisno vse. Danes ni čas za ono, češurjavi komodnost, danes ni čas za lahkonno navdušenje. Čas je za tisto globoko in pristno navdušenje, ki se izkaže in izrazi v požrtvovalnosti, v borbenem premaganju naporov, v delovnih rezultatih in v času, ki segajo preko vseh običajnih mirobnih norm. Takojšnja mobilizacija za delo, takojšnja mobilizacija vseh sil za kar najhitrejši in obenem tudi najučinkovitejši delovni tempo, vsestransko medsebojno tekmovanje kar se tiče delovnih rezultatov in delovnega tempa, vse to sodi danes brez dvoma med naše osnovne državljanske, med naše osnovne patriotske dolžnosti...

...Danes marsikdo toži, vni pravzaprav tožimo, da nam primanjkuje kadrov. Vsi se dnevno borimo z vprašanjem kadrov. Toda borili smo se z vprašanjem kadrov vsa ta trda leta, borili smo se tako, da smo vzgojili na tisoče novih sijajnih kadrov, da smo sprotili v delu in borbi reševali in vselej rešili kadrovske vprašanje in da smo prav po tej poti ne samo reševali in rešili trenutne potrebe, temveč tudi za desetletja, če hočete za stoletje dvignili naš narod v pogledu njegovih ljudskih sposobnosti, v pogledu vzgoje njegovih ljudskih sinov in hčera. Po isti poti, po istem smislu kot doslej bomo kadrovske vprašanje sprotili reševali in vsakokrat rešili tudi poslej. Res je, kadrov neprestano primanjkuje, toda kadri so vselej tu, kadri so med našimi ljudskimi množicami. Razvijmo in njih veselje za delo, razvijmo v njih veselje za njihov lastni razvoj, dvigajmo jih pogumno in vzgajajmo jih v čelu!

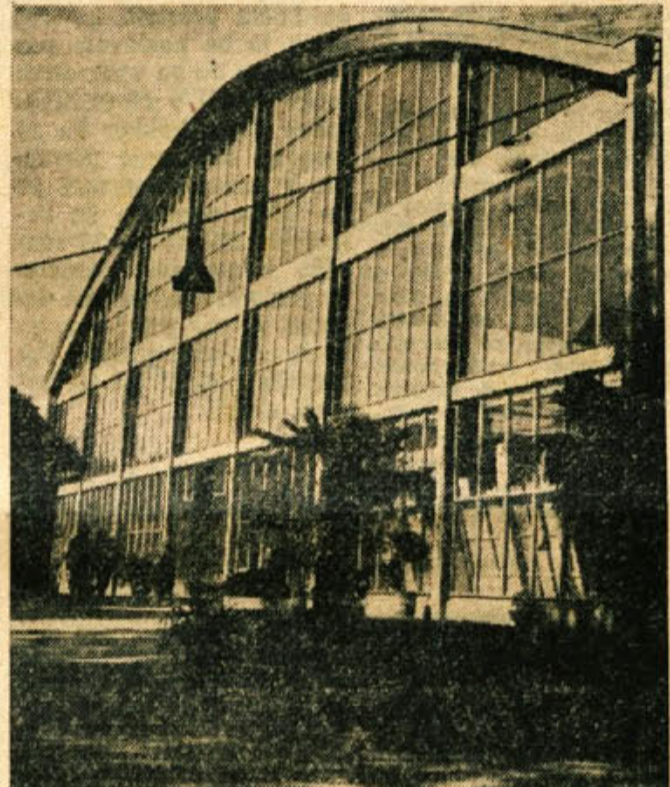
(Iz govora v ljubljanskem Radu 13. maja 1945)

Tekmovanje napovedujejo

Na predvolilnem zborovanju Kmetijske gozdarskega poselitva, obrat Mokronog, so člani kolektiva 28. marca obravnavali probleme celega podjetja in še posebej obrata Mokronog. Delavci in uslužbenecji so bili zadovoljni, da jih je dosegal delavski svet podrobno seznanil s problemi celotnega podjetja. Čudno se jim je pa zdelo, da ni zborovanju prisostvoval nihče od občinskega ljudskega odbora, čeprav so jih pisмено povabili. Menili so, da bi občina morala biti bolj zainteresirana za večje sodelovanje s podjetji in obrati.

Volitve v delavski svet bodo imeli pri KGP 12. aprila. Kolektiv obrata Mokronog je na pobudo delavcev sklenil, da napove tekmovanje vsem kolektivom v okraju v tem, kdo bo najhitreje opravil volitve v delavski svet. Dogovorili so se, da bodo vsi prišli do volišča po ure pred pričetkom volitev, čeprav imajo posamezni člani kolektiva tudi 18 km daleč do volišča.

LJUBLJANA JE PRIPRAVLJENA NA VII. KONGRES ZKJ

V velikem paviljonu Gospodarskega razstavišča v Ljubljani se bo 22. aprila začel VII. kongres Zveze komunistov Jugoslavije. Razstavišče je zadnje tedne docela spremenilo zunanji videz. Provizoriji, ki so stali pred nekdanjim začasnim vzhodom na razstavišču, so porušeni, pred največjim objektom — velikim paviljonom z nenavadno kupolo — pa je nastal velik trg, od koder je zdaj vhod na razstavišče. V teku so zadnje priprave, da bo velik paviljon pravočasno pripravljen za več kot 3000 delegatov in gostov kongresa. Glavno mesto Slovenije se pripravljaja, da bo dostojno sprejelo vse delegate in goste iz Jugoslavije in tujine. V času kongresa bodo v Ljubljani povečali cestni promet. Gledališča, galerije, muzeji, filharmonija in kino podjetja bodo prilagodila svoje sporedne in razstave kongresu. Ker bo v hotelih premalo prostora za 3000 delegatov in gostov, so Ljubljancem pokazali svoje gostoljubnost s tem, da bodo sprejeli večje število delegatov na stanovanja. Prihodnje tedne bo začelo mesto tudi na zunaj dobivati vedno bolj slovesnejše lice za veliki dogodek — za Sedmi kongres Zveze komunistov Jugoslavije.

Z VSEH STRANI...

- (Prenos s 1. strani)
• Prilipah: brigade iz Kranja, Senja, Kumanovega, Koprivnice, Novega Sada, Ogulina in Banja Luke;
• Ribnici: brigade iz Sombora, Križevcev in Ljubljane;
• Mokricah: brigade iz Novega mesta, Makarske, Sremske Mitrovice in Cetinja;
• Bobovci: brigade iz Vrha,
• Skoplja, Kikinda, Virovitice, Zvornika, Zaječarja in iz Gujlan;
• Domaslovci: brigade iz Karlovc, Slaska, Zagreba, Prokuplja, Vrbasa in Dervente;
• Rakitju: brigade iz Baške Topole, Varaždina, Subotice, Pl. rota, Goražd in iz Bjelovara;
• V Veliki Loki pa je v začasnem naselju Koprsko - goriška brigada.

Krojaško podjetje »OBRTNIK«, Novo mesto

se je preselilo iz bivših prostorov v Sokolaki ulici v preurejene prostore bivše Krojaške zadruge na Novem trgu (pred pošto) ter se združilo s kolektivom te zadruge v skupno podjetje.

Kolektiv podjetja »OBRTNIK« se priporoča cenjenim strankam za izdelavo vseh vrst ženskih in moških oblik. Vedno ima na zalogi veliko izbranih prvovrstnih domačih in uvoženih kamgarov. V bivši trgovini SLOVENIJA SPORT na novomeškem Glavnem trgu ima podjetje stalno zalogo konfekcije, balonskih plaščev, veteranih jopičev in različnih drugih oblik. Podjetje nudi usluge svoje stroke tudi na obroke do 12 mesecev.

Poslušajte se prvovrstnih izdelkov KROJAŠKEGA PODJETJA »OBRTNIK« — NOVO MESTO NOVI TRG (pred pošto)

Letošnja proslava 1. maja

Na seji predsedstva zveznega odbora SZDL Jugoslavije so 3. aprila ocenili pretiske volitve in ugotovili, da so bile v političnem pogledu med najpomembnejšimi volilnimi manifestacijami po vojni. Pokazale so zlasti, da je naš sistem, zasnovan na delavskem in družbenem upravljanju ter komunalni ureditvi, močno razvil notranje sile in ustvaril zelo pozitivno politično razpoloženje. Predsedstvo je zato izreklo priznanje orga-

nizacijam in aktivistom SZDL ter Zveze komunistov, ki so bili nosilci i predvolilne aktivnosti, kakor tudi vsem delovnim ljudem, ki so v velikem številu pomagali v volilnih pripravah. Na seji so razpravljali tudi o značaju proslave 1. maja, ki bo v času izrednih uspehov, ki so jih delovni ljudje naše domovine dosegli v razvijanju socialističnih družbenih odnosov. Ta proslava bo pomenila splošno ljudsko politično manifestacijo delavskega razreda in vseh delovnih ljudi socialistične Jugoslavije.

V vseh delovnih kolektivih naj bi pripravili proslave, na katerih naj bi govorili o pomenu 1. maja, o uspehih pri izgradnji države in zlasti o uspehih podjetij. Tudi v šolah naj bi seznanili mladino o pomenu 1. maja. V prazničnih dnehi naj bi omogočili čim bogatejši in kar najbolj pester; spored kulturno-umetniških, zabavnih, športnih in drugih prireditvev v mestih in na vasi.

TOVARNA ZA PREDELAVO KROMPIRJA

Krompirja došlej pri nas nismo predelovali. Bilo je le nekaj poskusov konzerviranja s sušenjem. Kmalu pa bodo v Prestranku pri Postojni začeli graditi našo prvo tovarno za predelavo krompirja. Proizvajala bo krompirjevo moko, pičre, suh krompir in velike količine živinske krme od odpadkov krompirja. Začetna kapaciteta bo okrog 20 tisoč ton proizvodnje na leto.

NOVI STROJI

Tovarna strojev v Novi Gorici je začela izdelovati stroje za sladoled, mešalnike za mlečne sirane in avtomatske stroje za izdelavo pečiva. To je prva proizvodnja takih strojev v naši državi.

Še dve novi ugodni zvezi

1. aprila je znano podjetje SAP-TURIST BIRO iz Ljubljane vpeljalo novo avtobusno progo Ljubljana - Novo mesto - Brežice - Bizeljsko. Ta dan se je iz Ljubljane vračalo na Dolenjsko, v Spodnje Posavje oz. na Bizeljsko sicer le 8 ljudi, vendar pa sta šofer Jože Reblji in sprevidnik Egidij Stagner menila, da bo proga kaj kmalu rentabilna, ko bodo ljudje zvedeli za ugodno in hitro zvezo z glavnim mestom republike. — Iz Ljubljane odhaja novi avtobus s postajališčem pred glavnim kolodvorom ob 15.30, iz Novega mesta ob 17.15 (postajališči pred Metropolitom in na Glavnem trgu), iz Brežic ob 18.35, na Bizeljsko pa pripelje ob 19.05, odkoder se vrača naslednje jutro ob 6.30 proti Ljubljani. Iz Brežic odhaja avtobus ob 7.05, iz Novega mesta ob 8.30 in pride v Ljubljano ob 10.10. Vmesne postaje ima v vseh večjih krajih: v našem okraju v Malem Mraševem, Kostanjevici, na Prekopi, v Sentjerneju, Gradincu, Mokrem polju, Ratuju, Novem mestu, Trebnjem in v Ivančni gorici.

8. I. aprilom je bila odprta tudi nova dnevna avtobusna proga Piran - Ljubljana - Zagreb podjetja »Slavnik - Adria« Koper. Iz Novega mesta odhaja novi avtobus popoldne ob 17.25 in prispe v Ljubljano ob 18.50 (v Piran ob 22. uri). Zjutraj odhaja novi avtobus iz Novega mesta ob 8.55 in prispe v Zagreb ob 10.45. Avtobus ima postanek tudi v Grossuplju, Višnji gori, Trebnjem, Kronovem, Zameškem in v Catežu.

Z Ljubljano imamo pometakem v sadnjih treh tednih dve novi zvezi, z Zagrebom pa eno, kar pomeni znatno zboljšanje prometa za Dolenjsko.

Dopisujte v Dolenjski list; to je boljše kot jeza, češ »o nas pa nič ne pišejo...«

7. april - svetovni dan zdravja

(Prenos s 1. strani) tega je oskrba prebivalstva z zdravstvenimi uslugami boljša in pogostejša. Zdravstvena zaščita je porabila velik del narodnega dohodka po letu 1949 za dvig svoje službe. Zdravstveni nadzor preko organov zdravstvenih oblasti se je močno poostiril in povečal zlasti zadnja leta, saj je vedno več sanitarnih pregledov objektov splošne uporabe, šol, podjetij živilske stroke, živil, vodnih virov in drugega. Vedno večje skupki prebivalcev, so sistematično medicinsko pregledane. Skupnost nudi precejšnjemu številu prebivalstva velike zdravstvene ugodnosti, ki posameznega prebivalca tako rekoč nič ne stanejo. Predvsem naraščajo pregledi šolskih in predšolskih otrok ter njihovega okolja, kar je zlasti važno za razvoj teh otrok. Ustanavljamo razne posnetovalnice in disperzerje, kamor ima pristop vsak. Posebno važna je skrb za nosečnice, porodnice, mlade matere in dojenčke. Število obiskov zdravnikov in medicinskih sester ter batic po domovih se večja, število bolniških postelj se je skoraj podvojilo, tudi zobozdravstvenih storitev je več. Odpiramo splošne in obratne ambulante, dostop do zdravnika je možen že tudi tam, kjer pred leti še sanjati ni bilo mogoče o tem. Zdrav-

stvena služba s farmacevtsko službo je storila vse, kar je bilo mogoče, da se je razvila. Vse to seveda ne zadošča. Razvojni terja še večji napredek, novejšie metode, še boljše rezultate. Zdravje je pač največja dobrina ljudi. Na kratko pogledane številke zadnjih let in predstava razvoja zdravstvene službe v okraju povedo naslednje. Po osvoboditvi smo imeli 6 vplihoma slabo opremljenih splošnih ambulant. Zdaj imamo 10 zdravstvenih domov in postaj, ki imajo toliko zdravstvenega kadra, da je ponekod po več ambulant ali pa vsaj celotna zdravstvena služba. Bolnišnica je imela vsega 3 zdravnike, zdaj pa jih ima vsak oddelk najmanj toliko. Zgrajen je bil oddelek za pljučne bolezni. Le-

ve po kadru so še vedno velike, ker se je dvignila tudi zavest ljudi in življenjska raven, ki terja uspešnejšo, hitrejšo in kvalitetnejšo zdravstveno pomoč in usluge. Razveseljevo je dejstvo, da je tudi med zaostalimi predeli prišlo do preloma z miselnostjo, da je zdravniška pomoč potrebna šele v skrajni sili ali pa še to ne. Ure daleč nosijo matere otroke na pregled, iščejo nasvetov in nanodil za njihov pravičen razvoj. Enako velja za odrasle, čeprav v manjši meri. Pretrirana sramožljivost se je umaknila pred napredkom in zahteva ter spoznanje po pravici do zdravia

na teden. Ta mreža pa se bo v bodoče še razširila. Ustanovljen je bil higienski zavod; take ustanove prej ni bilo. Zdobozdravstvene usluge nudijo tudi po terenu pri domovih in postajah, prej pa je bila taka ustanova le v centru okraja. Zdravstveni kader je številnejši in kvalitetnejši. Število specialistov, ki jih poznajo prav dobro tudi izven meja našega okraja, je pomembno. Manjka seveda še srednjega kadra, ki ga je malo prav povsod v republiki. Pa tudi ta se bo v bližnji bodočnosti znatno povečal. Kader se je pomačil v celoti, posebno je več bolničark, sester in batic. Zante-

»Lepe besede, pred 10 leti samo na papirju, so danes živa stvarnost. Tisto, kar so zasnovali nekateri javnovidni ljudje, je kljub svojim nepopolnostim postalo instrument, ki služi vsem narodom in je vreden zatapanja. In skoraj ne dvomim, da bodo bodoči zgodovinarji prav v tem videli enega najpomembnejših faktorjev tudi za napredek, ki smo ga v teh 10 letih dosegli na področju zdravstva.«

Mnenja smo, da je naša socialistična domovina doprinesla k temu napredku velik del, saj je skrb za ljudi njena poglavitna naloga.

Dr. Božo Oblak

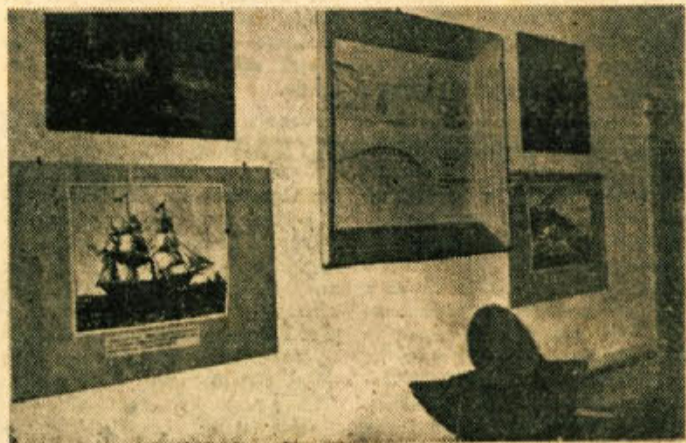
Spominska razstava o Josipu Ressleru v Dolenjskem muzeju

Dan pred pričetkom del na avtomobilski cesti Ljubljana - Zagreb, 31. marca 1931, je bila v Dolenjskem muzeju odprta spominska razstava o izumitelju ladjskega vijaka Josipu Ressleru, ki je svojo izumiteljsko življenjsko pot začel prav na bregovih dolenjske Krke...

spodarstvo mnogo ugodnejše pogoje kot v Resslerovih časih.

Na Dolenjsko pa veže Ressler še posebej mnogotero delo, ki v ljudskem spominu še do danes ni

nje celotnega Krakovskega hrastovega gozda. S Skolio se je krajšal čas z razglabljanjem o raznih tehniških vprašanjih in risanjem, sodeloval pri šentjernejskih kon-

Pogled na del razstavljenega gradiva v Dolenjskem muzeju

posvem obdelalo. Ne samo, da je na Krki nekje med Dobravo in Kostanjevico delal prve poskuse s svojim vijakom. S svojim dobrim prijateljem Francem Skolio, cestnim asistentom iz Novoga mesta, je izvrševal dolgoletno kartira-

skih dirkah, poučeval lepopis na novomeški gimnaziji itd. Druga njegova žena je bila po rodu iz Višnje gore in na Dolenjsko je tudi iz svojega službenega mesta v Motovumu rad zahajal.

Leto po njegovi smrti je J. N. Kulkovec v Novicah tako opisal Josipa Resslera:

»Bil je vesela duha, millega srca in svojim znancom odkritičen prijatelj; ljubil je ves svet, nikjer ni hrepenel po dobičku, ker sebičnosti ni poznal, in to je vzrok, da je nepoznan življen in nepoznan umrl.

Bodoča osemletka na Vinici

Solski odbor osnovne šole in nižje gimnazije na Vinici je na svoji seji 30. marca razpravljalo o gospodarskih vprašanjih in potrebah po kadru v prihodnjem šolskem letu.

V jeseni bo ustanovljena osemletka. S prihodnjim šolskim letom bo ukinjen prvi razred gimnazije, namesto njega pa odprti peti razred osemletke.

Ostali trije razredi gimnazije bodo delali po dosedanjem učnem načrtu.

Z dotokom učencev bližnjih šol v peti razred osemletke in zaradi velikega vpisa v prvi razred, bo potrebna še ena učilnica razen dosedanjih štiri, ki so po ves dan zasedene. Pouk ročnih del ne more potekati v redu, ker ni primerne prostora. V novi šolski zgradbi sta predvideni dve delavnici, ki sta skoraj dovršeni. Solski odbor predlaga, da bi ta dva prostora dokončali. V enem naj bi bila zakasno učilnica, v drugem pa za pouk ročnih del, za poskuse pri fiziki in kemiji in za delo različnih krožkov.

Pouk telesne vzgoje je zelo oteženo zaradi pomanjkanja telovadnice. V novem šolskem poslopiju je nedokončana dvorana, prav tako tudi šolska kuhinja.

slim letom bo ukinjen prvi razred gimnazije, namesto njega pa odprti peti razred osemletke. Ostali trije razredi gimnazije bodo delali po dosedanjem učnem načrtu.

Z dotokom učencev bližnjih šol v peti razred osemletke in zaradi velikega vpisa v prvi razred, bo potrebna še ena učilnica razen dosedanjih štiri, ki so po ves dan zasedene. Pouk ročnih del ne more potekati v redu, ker ni primerne prostora. V novi šolski zgradbi sta predvideni dve delavnici, ki sta skoraj dovršeni. Solski odbor predlaga, da bi ta dva prostora dokončali.

V enem naj bi bila zakasno učilnica, v drugem pa za pouk ročnih del, za poskuse pri fiziki in kemiji in za delo različnih krožkov. Pouk telesne vzgoje je zelo oteženo zaradi pomanjkanja telovadnice. V novem šolskem poslopiju je nedokončana dvorana, prav tako tudi šolska kuhinja.

nja. Mlečna kuhinja je še vedno v privatnih prostorih, da le od šole. Učenci hodijo med odmorom po hrano in pri tem v naglici tudi kaj razlijejo. Solski odbor smatra za nujno, da uredi tudi telovadnico in šolsko kuhinjo.

Ob zaključku je odbor izdelal predlog za razpis službenih mest na Vinici. Potrebne bodo štiri učne moči v višjih razredih in dve v nižjih. Da bodo učiteljem zagotovljena stanovanja, pa bo treba dograditi samostanska stanovanja v bloku.

Missonovi Anici v slovo

Draga Anica, hudo nam je bilo, ko smo v počitnicah zvedeli, da si zelo bolna in da ne bo mogla nastopiti službe ter počevati najmlajših v Orehovicah. Bila si med nami vedno tako delavna in polna življenja. Prepričani smo bili, da bo premagala tudi bolezen. Se živa nam je pred očmi tvoja nastop v prvem razredu osnovne šole. Bili smo vsi navdušeni, s kakšno materinsko ljubeznijo in pedagoškim čutom si vzgajala najmlajše tu v Podgorju.

pevskemu zboru in drugod, mladini in starejšim. Kako smo občudovali cvetice na Tvojem lepo urejenem vrtu in kako naj delamo v najnižjih razredih. Ne samo otroci, tudi starši so Te ljubili. Ponosni so bili, da imajo v svoji vasi Tebe in Tvojega moža, vzgojitelja, ki razumeta težave ljudi, ki jim hočeta vsestransko pomagati ter jih tudi kulturno dvigniti. Pomagala si

K nam prihaja pomlad, zato nam je še bolj presunilo, da ne boš z možem in sinčkom doživljala lepote prebujajoče se narave. Tvoji malčki Te niso več pričakali, da bi jim pripovedovala lepo in prigrčno, kot

si Ti znala. Izgubili so Te za vedno. Tvoja izguba pa je velika rana predvsem v naših vrtah, saj smo izgubili iskreno, delavno, skrbno in odlično vzgojiteljico.

Naj Ti bo lahko zemlja Nortranske, v kateri si želela počivati, nam pa boš ostala v svetlem spominu!

Društvo učiteljev v občini Šentjernej

Novomeško gledališče bo spet gostovalo v Ljubljani

Prvo reprizo Lutovskega »Dežurne službe« si je ogledal tudi režiser ljubljanske Drame France Jamnik, ki se je po

predstavi v prijateljskem razgovoru z igralci pohvalno izrazil o uprizoritvi. Svet Zveze Svobod in prosvetnih društev iz Ljubljane je zato igralski kolektiv povabil, naj pride gostovat v »Dežurno službo« na Delavski oster v Ljubljano. Delo, ki ga je zrežiral prof. Tone Trdan, osnutek scene pa je napravil arch. Sveta Jovanovič, je v Novem mestu doživelo zelo lep uspeh. Novomeško gledališče bo v 4 mesecih že drugič gostovalo v Ljubljani. S tem je dobil italjski kolektiv vse priznanje za uspešno uprizoritev težko delo. »Dežurna služba« je ena izmed številnih odličnih del, ki so dosegli uspeh in kažejo nenehno rast gledališča. Vsem igralcem in sodelavcem čestitamo z željo, da bi se tudi tokrat dobro odrezali v Ljubljani.

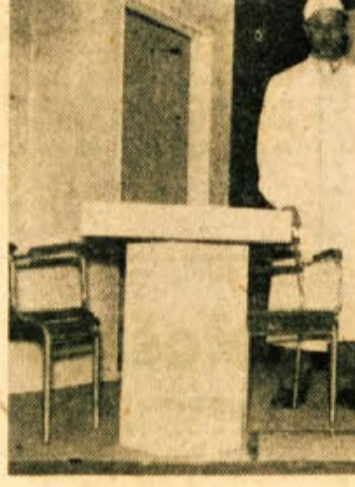
iz Ljubljane je zato igralski kolektiv povabil, naj pride gostovat v »Dežurno službo« na Delavski oster v Ljubljano. Delo, ki ga je zrežiral prof. Tone Trdan, osnutek scene pa je napravil arch. Sveta Jovanovič, je v Novem mestu doživelo zelo lep uspeh. Novomeško gledališče bo v 4 mesecih že drugič gostovalo v Ljubljani. S tem je dobil italjski kolektiv vse priznanje za uspešno uprizoritev težko delo. »Dežurna služba« je ena izmed številnih odličnih del, ki so dosegli uspeh in kažejo nenehno rast gledališča. Vsem igralcem in sodelavcem čestitamo z željo, da bi se tudi tokrat dobro odrezali v Ljubljani.

»Naši pridni rokodelci«

»Naši pridni rokodelci«

Tak je bil naslov učne ure v prvem razredu kostanjevske osnovne šole. Tovarišice učiteljice so šle z otroki na obisk k posameznim obrtnikom v Kostanjevici, kjer so se otroci živahno razgovarili. Videli so kleparje, dimnikarje, mesarje, peke, brivce, krojače kolarje in šivilje. Povsod so jih obrtniki pristrčno sprejeli, gotovo pa bo otrokom ostal najbolj v spominu obisk pri frizerju Stefanu Tančaku, ki je vse otroke, več kot petdeset po številu, nadišavil s kolonsko vodo. Kar zanižali so, ko jih je tonarš Stefan začel dišaviti s puhalko! Otroci so si ob tej priložnosti zbirali tudi poklice. Mali Venček je prav vsem obrtnikom obljubil, da se bo pri njih učil obrti! Spotoma so se ogledali tudi v lekarni. Deklicam je bila belo oblečena magistra Fonova všeč in so si takoj zaželele njenega poklica. Samo ko bi ne bilo tako dolgo treba v šolo hoditi! Se prav posebno se jim je priljubila, ko je dala vsakemu pokusiti karamelo.

»Naši pridni rokodelci«

Frizor iz »DEŽURNE SLUŽBE« v novomeškem gledališču: Osijski (Gortnar) in Machcewicz (prof. Dobovšek)

programom. Vemo, da je zatem novoizvoljeni odbor sprejel v načrt za leto 1937 zgraditev tega oddajnika in da sta se tudi dva tehniška amaterja javila za to delo. Toda od obljub do dejanja je dolgo pot... Material propada, a člani tega odbora se ni zabolela glava. Kaj pravi k temu občinski odbor Ljudske tehnike!

Po vsej Sloveniji od Maribora do Kopra imajo vrsto oddajnikov, le naša Dolenjska ga še nima. Zanima nas, kakaj je utihnil oddajnik v Črnomlju, ki je pred leti tudi naredil nekaj korakov na svet.

Ali nas ni sram, ko v prejemniških lahko slišimo tudi manjše postaje, kot bi bila novomeška, mi pa le čakamo, delamo obljube in skipe.

Naj bi radioamaterji vsaj letos izpolnili svojo obljubo! —j—

Umrl je Rajko Nahtigal

V starosti 81 let je v soboto 29. marca umrl v Ljubljani

novomeški rojak dr. Rajko Nahtigal, veliki slovenski znanstvenik — slavist. Pokojni Nahtigal je bil rojen 1877. leta v Novem mestu. Slavistiko je študiral na Dunaju in v Rusiji, leta 1913 je postal izredni profesor slavistike v Gradcu, ko pa je bila po koncu prve svetovne vojne ustanovljena slovenska univerza, je prišel v Ljubljano. Bil je do upokojitve (1953) predstojnik Slovenskega inštituta, večkrat dekan filozofske fakultete in rektor univerze. Naš pokojni učenjak je užival velik sloves in ugled v znanstvenem svetu na Vzhodu in Zahodu. Zaradi svojih velikih zaslug za slavistiko in slovenistiko je bil do smrti častni predstojnik Slovenskega inštituta slovenske univerze.

Umrl je Rajko Nahtigal

V starosti 81 let je v soboto 29. marca umrl v Ljubljani

novomeški rojak dr. Rajko Nahtigal, veliki slovenski znanstvenik — slavist. Pokojni Nahtigal je bil rojen 1877. leta v Novem mestu. Slavistiko je študiral na Dunaju in v Rusiji, leta 1913 je postal izredni profesor slavistike v Gradcu, ko pa je bila po koncu prve svetovne vojne ustanovljena slovenska univerza, je prišel v Ljubljano. Bil je do upokojitve (1953) predstojnik Slovenskega inštituta, večkrat dekan filozofske fakultete in rektor univerze. Naš pokojni učenjak je užival velik sloves in ugled v znanstvenem svetu na Vzhodu in Zahodu. Zaradi svojih velikih zaslug za slavistiko in slovenistiko je bil do smrti častni predstojnik Slovenskega inštituta slovenske univerze.

Starši, otroci in šola

»Kdo se javi za popoldansko delo v delovni brigadi? Kopali boste jarke za vodovod v Ločnici!«

»Ce ne bodo jutri profesorji spravevali gremo vsi.« je zaklical Slave in ves razred mu vneto pritrjuje.

Vse se torej vrtilo okoli spraševanja. Res ni prijetno biti vsako uro na vse pripravljen. Šest profesorjev premore precej več znanja kot ubogi dijak, ki tretja uro za uro, kdaj ga bo zadelo usodno vprašanje:

»Kakšna je valenca natrija?«

»Kakšen je značaj glavne osebe v Visoški kroniki?«

»Izpeljite sinusov izreki!«

»Kje leži Gana?«

»Kaj je hieroglifi?«

»Opisi zaklopke puške M. 48!«

»Razložite Arhimedov zakon!«

Kako se vse bolj čudovita vprašanja so že slišale stene gimnazijskih sob...

»Naš fant vedno hodi v kino. Prepovejte mu to v šoli!« posreduje mati pri razredniku. »Solski predpisi ne dovoljujejo obisk kina ob osmih zvečer, zato so predstave ob šestih polne dijaške mladine,« odgovarja razrednik. »Sicer so pa mnogi filmi poučni in širijo obzorje. Ni mogoče kratkoma prepovedati obiskovanja kina predstavi.«

Stvar res ni preprosta. Toda, ali ne dajejo starši sami otrokom denarja za kino?

»Na šport je divji, doma pa ne prime za nobeno delo, tudi učil se ne!« se pritožuje starši šestolceca. Spet problem. Ko je na tako mikavna športna slava. Časniki pišejo na veliko o

Poglejmo na Dvor!

Ze dolgo nismo v Dolenjskem istu nicesar brali o Dvoru, zato smo sklenili, da se sami ogledamo. Naj zvedo ljudje, da tudi Dvorjani ne spijo! — Po daljšem potisku se je spet ogledalo domače prosvetno društvo in uprizorilo Nušičevo veselico »Navaden človek«. Precej časa se je pripravljali, ker so jim nagajala različna stvarja predvsem bolni igralec. Ze dolgo pred nastopom je vladalo za figro veliko zanimanja. Končno je 16. marca precej tesna dvoranska dvorana sprejela 274 gledalcev: bila je nabito polna. — Režijo in vse ostalo sta oskrbeli učiteljici Majda Levstikova in Rozi Kulovecova. Vse nastopajočo so vlogo dobro odigrali in občinstvo je bilo zadovoljno. Oblike so si izposodili pri Ljudskem odru v Ljubljani. Agrija in maza bodo gostovali v sosednjih krajih, hkrati pa pripravljajo že drugo veselico »Svojevoljavec«, s katero bodo nastopili 21. maja in na občinskem festivalu v Žužemberku.

IVO PIRKOVIC:

Kukova gora

„Kroglo, ne pa vina!“

Spomin na praznovanje 1. maja pred 12 leti

(Nadaljevanje in konec)
Dežman je namreč trdnjavo, katere sledove je še danes videti, postavil v dobo Merovinov. Ljudje, ki so se na tleh zidali in tesarji, ki jih je poslal upornikom politični zaveznik oglejski patriarh Fortunat; kovači v trdnjavi pa so bili po vsej verjetnosti slovenski učenci zadnjih Latobikov, ki so že stoletja prej toplili v svojem plavžu v Mihovem izvratno železo in tam tudi kovali odlično orožje, katerega hrani nekaj tudi naš Narodni muzej v Ljubljani.

Kako bi se po tej oblini naša jezikovna in materialna dediščina po latobijskih staroselcih pod Kukovo goro že šuštili, da se nam je utegnilo po isti poti, kakor Monte Cuoco v Severni Italiji, ohraniti iz tisočletne pradednine tudi ime dolenske Kukove gore.

Sodobni jezikoslovci menijo, da ime Kukova gora, če je že staro, ni niti keltsko, ampak še starejšo in celo predilirsko.

Latobiki so ga dobili potemtakem od Ilirov, le-ti pa od še starejšega neznanega ljudstva bronaste dobe pod Gorjanci. Tudi to se je lahko zgodilo, saj je stari Kušljan, ki je odkopal v Mihovem za dunajski Dvorni muzej več sto bogatih latobijskih grobov, zares sledil pod keltsko plastjo v zemlji še starejšo ilirsko s sironašnejšimi najdbami, ki jih je imenoval Kušljan v svojem dnevniku odkopavanj »etruskanke«. Izraz izvira brez dvoma od ljubljanskega kustosa Alfonza Müllnerja, ki je zares povsod videl etruskanske vplive. Müllner pa je prvi strokovno uvedel Kušljana v arheološko

delo in ga podpiral moralno in z denarjem. Pod pridrevnikom »etruskanke« je gotovo treba razumeti »hallstattski«. To je »ilirski« iz zgodnje železne dobe. Če so Kukovo goro dobili Latobiki od Ilirov, nam že to torej dokazuje, da tudi Kelti niso uničili starih Ilirov, katere so ob svojem vdoru v tretjem stoletju pred našim štetjem našli v dolini Krke, ampak se z njimi zili v eno ljudstvo. V Mihovem odkriti plavž, množica tam skovanega orožja, nožev, mečev, ščitov (ščitnih grb), sulic, štiri čelade, posoda, bronaste in steklene zapetnice in sponke, velike množine steklenih in

jantarjevih, posrebrjenih in pozlačenih korald, kar vse kaže na neposredno, žal na Dunaju, nam več kot zgovorno pripoveduje, da so z Iliri pomešani keltski Latobiki pod Kukovo goro naglo in večje razvili visoko obrtnost, ki so jo morali pri njih prvi Slovenci kolikor toliko spoznati. Na starost imena Kukove gore kaže morda še nekaj. Pod Gorjanci si še pripovedujejo, da so ljudje v starih tasih dodajali rožnemu vencu vsak večer še očenaz za uboge ljudi pod Kukovo goro. Slišal sem, da je treba moliti zanje zato, ker se bo nekoč odprla Kukova gora in potopila vso dolino pod seboj. V tej veri smemo morda

Prvi maj 1946 smo v Novem mestu praznovali z veliko poveljo, v kateri so bili prav poveljni prizori iz življenja in dela naših ljudi ter načrti za bodoče. Zeleznikarji so imeli v sprejemu »vlak«, v katerem so prikazali napore za obnovo dolenske železnice in druge prizore njihovega dela. Zadnjemu »vagonu« je bil priklučen poseben voz s kletko. V njej je sedel privezan z verigo sam slavni Leon Rupnik, seveda ne osebno, pač pa...

Za to zgodovinsko izdajalsko lutko so našim Rudija Mraz. Tovariš Bratuš ga je tako dobro maskiral, da je bil popolnoma podoben pravemu Rupniku; suh možiček s sivo bradico, pokrit z nemško vojaško čepico in zavil v italijansko odejo. Natančno taka figura, kot je bil Rupnik, ko so ga zavezniške oblasti izročile našim pri Trstu.

Tovariš Mraz si je komedijo z Rupnikom dobro zapomnil. Ljudje so bili prepričani, da je v kletki pravi Rupnik. Na ve-

liko so grabili po tleh kamenje in ga lučali v kletko. Zlasti na križišču v Zabji vasi, kjer se je povorka obrnila, je deževalo kamenje kot toča. Pred Ferličem se je povorka za trenutek ustavila. Iz množice se je prerinil do »Rupnika« možakar z debelo palico. »Aha, vendar se mi nudi priložnost, da se ti vsaj delno maščujem za tvoje izdajstvo!« je srdito rekel in krepko sunil »Rupnika« z gorjačo v rebra, da je »izdajalec« kar zastokal.

Bil je vroč dan in ubogi »Rupnik« je bil hudo žejen. Tik za njim je šla v sprejemo kmečka ohcet, pri kateri so pridno praznili vrče. Na skrivaj jih je »Rupnik« poprosil za kozarec. Kje pa! »Kroglo, ne pa vina,« so vpili. Ne verjamem, da bi tovariš Mraz še kdaj prevzel tako vlogo. Na njen račun je bil ta dan kamenjan, opljuvan, in osuvan. Kriv je bil največ Bratuš, ki ga je tako dobro maskiral.

V ZAHODNI EVROPI

—No, mali, pa povej, kdo je nad nami, ki se ga moramo bati, ker odloča o našem življenju in smrti?
—Ameriški bombniki z atomskimi bombami, gospod župnik!
(IZ PAVLIHE)

NEKAJ OKROGLIH

O PRAVEM CASU

»Samo še enkrat me tako polubi pa sem za tvojo tvojaj!«
»O, hvala, dragica, za opozorilo.«

PO LINJI PROTEKCIJE

»Poslušaj, Zan: imaš kakke zveze v porodnišnici? Rad bi dobil sina, ne hčerko.«

Umetna luna-vožnja

Predstavniki ameriških letalskih sil pravijo, da pripravljajo veliko, okoli 1.300 kg težko umetno luno, ki jo bodo poslali v vesolje letos oktobra. Ti vojaški krogi menijo, da bodo ZDA imele v nekaj letih v vesolju vojaške postelje, ki bodo zbirali vojaške in druge zapune podatke o dogajanjih v raznih delih sveta. Seveda te kroge najbolj zanima, kaj se dogaja v Sovjetski zvezi, Kitajski in drugih državah.

Šahovo naročilo

Casopisi so prinesli vest, da je iranski šah Riza Pahlevi naročil v neki tovarni porcelana v Nemčiji servis iz porcelana, ki bo pozlačen. Servis obsega 8.000 kosov posode iz najboljšega porcelana, namenjen bo pa za bankete. Vsa tovarna bo delala 5 tednov, da bo izpolnila šahovo naročilo.

Drage rakete

Davek v ZDA nikakor ni majhen. Povprečno pride 428 dolarjev davka letno na enega prebivalca. Računajo, da stanje rakete, ki jih v ZDA izdelujejo v serijah, vsakega davkoplačevalca letno okoli 31 dolerja.

Decentralizacija na Kitajskem

Na Kitajskem so zadnje čase poslali iz centralnih partijskih in državnih ustanov na delo v kmetijstvo in industrijo nad 29.000 funkcionarjev in uslužbencev.

SRAMEŽLJIVKA

»Ti, pa nič ne vpliva nate, ko tvoje delo toliko kritizirajo?«
»O, seveda vpliva: vselej zaridim, kadar se me lotijo.«

UH, TA INŠPEKCIJA

»Imate žemlje-šunkarice?«
»Skoda, da ste jih zamudili! Imeli smo tako krasne, pa nam jih je rano prejle zaplenila sanitarna inšpekcija.«

POKVARJEN DAN

»Oh, Boštjan, zdaj bom šla s tega sveta in eno veliko prošnjo imam: vseh trideset let, ker sva poročena, si bil sprt z mojo sestro, niti osebde nisi spregovoril z njo. Obljubi mi, da boš za mojim pogrebom šel ob njeni strani.«
»No ja, bom pa šel; ampak ti povem: to mi bo pokvarilo ves dan!«

POBOŽNA ZELJA

»Tovariš natak, ko sem že na Dolenjskem, bi pa sedajle pri vas rad spil kozarec dobrega čučka...«
»Oh, tudi jaz bi ga rad, do brega...« vzdihne natak.

ODVEČNO DELO

Vlado Lamut: POMLAD POD GORJANCI (1957)

Podprite tudi vi človekoljubno akcijo: zgraditi našim otrokom sodobno okrevališče ob slovenskem Jadranu. Zato kupite še danes srečke denarne loterije Rdečega križa Slovenije. Zrebanje bo 20. aprila. Izžrebana bo vsaka četrta srečka!

63.114 denarnih dobitkov loterije RK Slovenije bo izplačanih brez kakršnihkoli odbitkov. Prva premija je pol milijona din. Še danes si kupite srečke po 100 din. Javno žrebanje bo 20. aprila v Ljubljani.

Atomska medicina v Sovjetski zvezi

V Sovjetski zvezi že zelo na široko uporabljajo atomsko energijo na vseh področjih gospodarstva, zdravstva in tehnike. Zlasti uporabljajo izotope v diagnostiki in terapiji, torej v spoznavanju bolezni in zdravljenju bolnikov. Razvoj jedrske fizike je že omogočil proizvodnjo radioaktivnih elementov doma in v neomejenem obsegu. V Sovjetski zvezi razpolagajo že s 700 različnimi radioaktivnimi izotopi. Še do nedavna so uporabljali v medicinski praksi samo dragocene radioaktivne snovi kot sta radij in sestonij in pa seveda nerodna rentgenska aparate. Najnovejše metode pa

bolj in bolj izpodirivajo rentgenološke preiskave. Sovjetska medicina se v velikem obsegu okorišča z umetnimi radioaktivnimi elementi, zlasti s kobaltom, fosforjem, z jodom in natrijem. Umetne radioaktivne izotope lahko praktično uporabljajo pri ljudeh vseh starosti od dojenčeka do starčka, kar velja predvsem za diagnostiko.

Za zdravljenje pa uporabljajo izotope samo pri nevarnih obolenjih, hudih oteklinah in hudih krvnih boleznih. Tako na primer sežejo po radioaktivnem fosforju, če je v krvi preveč rdečih krvnih teles, kakor tudi pri levkemiji, ki velja doslej za smrtno nevarno bolezen, zaradi preobilnega in naglega množenja belih krvnih teles.

Odlično se je obnesel radioaktivni fosfor tudi pri zdravljenju nevarnih oteklin in pri raznih kožnih boleznih. Radioaktivni jod in natrij so začeli uporabljati pri preiskavah dejavnosti ščitnih žlez in pri zdravljenju teh žlez. Oba elementa uporabljajo tudi pri drugih obolenjih, ki povzročajo močno in delovno organizma. Zlasti razveseljivi so uspehi pri zdravljenju bolezni basedov.

Za spoznavanje in zdravljenje možganskih oteklin uspešno uporabljajo radioaktivni jod. Če hočejo ugotoviti hitrost krvnega obtoka pri ljudeh, ki trpe za različnimi srčnimi obolenji, sežejo po radioaktivnem natriju.

Radioaktivni kobalt uporabljajo med drugim pri pljučnem raku. Pri drugih hudih oteklinah na površini telesa uspešno uporabljajo radioaktivni izotopi element cesi. Pri spoznavanju raznih oblik rahitisa, pri razli-

skavanju ali je vzrok izlivov v prsno mrežo tuberkuloza ali rak, uporabljajo radioaktivni fosfor, ki ga dajejo odvezni tekočini.

Podobne metode uporabljajo tudi v sodni medicini. Zastrupljenja ugotavljajo z intenzivnim vzrizgavanjem seruma z nevtroni. Elementi v krvi postanejo radioaktivni, mogoče jih je ločiti in tako ugotoviti, ali je bolnik zastrupljen ali ne. Dosedanji uspehi sovjetske medicine so veliki, še večji pa se obetajo v bližnji prihodnosti.
(Po »Prosvetle«)

slutiti ostanek zelo razžirjene prastare bajke o zmajih, ki prebijajo skalne stene Jezer in s poplavam razdejavajo naselja in pogublajo ljudi. Če je tako, potem smemo reči, da je ime Kukove gore vsaj tako staro, kakor bajka, s katero se je povezovalo.

O prepomembnem keltskem Mihovem, ki nam bo brez dvoma razodelo marsikatero presenetljivo skrivnost tritisočletne zgodovine Kukove gore in široke doline spodnje Krke, pa nekaj še neobjavljenih zanimivostij prihodnjih.

Nagradno tekmovanje za »DAN MLADOSTI«

Predsedstvo CK LMS je razpisalo dvomesečno tekmovanje občinskih komitejev LMS in osnovnih organizacij, ki bo od 25. marca do 25. maja letos. Tekmovanje je posvečeno »Dnevu mladosti« rojstnemu dnevu tovariša Tita. Organizacije LMS bodo tekmovale v temle:

Kateremu občinskemu komiteju LMS bo uspelo čim bolj pridobiti organe delavskega in družbenega upravljanja ter politične organizacije, da v tem času store kar največ praktičnega za mladino. Nadalje: kateri občinski organizaciji LMS bo uspelo v tem času pridobiti več prostorov za mladino. Kateremu občinskemu komiteju LMS bo uspelo največ povečati odstotek članov in ustanoviti osnovne organizacije tam, kjer so možnosti. Kateremu občinskemu komiteju LMS bo uspelo zbrati več prijav med kmečkimi mladino za gradnjo avtomobilske ceste Zagreb-Ljubljana, organizirati obiske na gradbiščih itd.

Ob zaključku tekmovanja bo posebna komisija na podlagi poročil nagradila in pohvalila najboljše organizacije LMS. Najboljšemu občinskemu komiteju LMS bodo izročili simbolni »Kip mladosti«. Komiteji, ki bodo dosegli najboljše uspehe v tekmovanju, bodo razen diplom prejeli naslednje nagrade: od 30.000 din (prva nagrada) do 10.000 din (peta nagrada). Vse nagrade bodo svečano razdeljene v krajih zmagovalcev tekmovanja.

RAZLIKA

— Ali veš, kakšna je razlika med mano in vojakom?
— ???
— Dober vojak se nikoli ne loči od puške, jaz pa se kot dober brigadir nikdar ne ločim od žlice.
(IZ MLADOSTI)

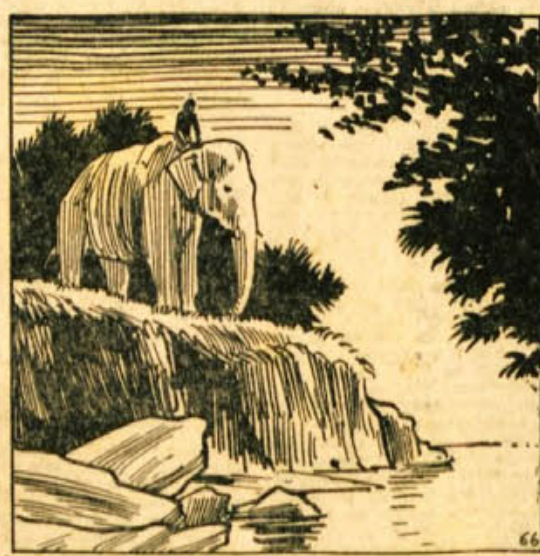
POSEBNO OBVESTILO

V preteklem tednu smo prejeli od mnogih naših naročnikov z upra-bravce precej uprašanj, v kateri Dom kulture se je s 1. aprilom 1958 preselilo uredništvo z uprave našega tednika. Sporočamo, da je bilo »Posebno obvestilo« v zadnji številki našega tista žal le prvoprilaska sala, v kateri pa so (žal) vse številke in vsi podatki resnični — razen navedb seveda, da je list dobil nove prostore. Naročniki in ostale stranke nas lahko še nadalje obiskujejo v dosedanjih 2 poslovnih prostorih v Novem mestu.

KOLEKTIV DOLENJSKEGA LISTA

65. Počasi je vse onemelo, nato pa se je razleglo strahotno tuljenje lačnega tigra. Isti trenutek se je izza zelenja prikazala njegova rjavorumena črno-progasta glava. Tigrovo telo je porisano s prav takimi progami in loki, v kakršnih zavolovi trava, po kateri gre. Ljudje, ki domujejo v džungli, zmerem že po valovanju trave vedo, katera žival je na poti. Vsa okolela je onemela od napetosti. Celo mlada drevesa so zadrževala dih in toliko, da se ni slišalo pokanje mišic živali, ki so napenjale vse čute, opazujoč v katero smer so zavil tigr.

66. Karija sem hotel privezati k močnemu drevesu, ali to noč ga ni veselilo, da bi bil privezan. Docela neslišno je stopal gor in dol po obrežju, potem pa se je nenadoma ustavljal in začel migati z uhlji, kakor da hoče napeto prisluškovati glasovom sene, ki bi utegnile iti mimo. Tih se sedel na nekogovno hrsto, strastno redovev, kaj misli početi. Kmalu, prav kmalu je rekel srebrno porumenela in vso džunglo je spreletel poseben šum tlisne, ki se je širil od lista do lista.

67. Se trenutek in nad nami je stal mesec z nenavadnim, strašnim obličjem. Kari je zapuhal in šel ritenski. Bil je mesec, ki naznanja džungli, da je prišlo poletje. To je bil klje na lov in na dvoboj, v katerem sloni ubijajo slone, da si osvoje samice. In pod mesecem je visela velika, preteča prikazen, nekakšna zmaja podobna spaka. V daljavi je plaval juljski oblak, a med gmoto tega oblaka in med mesecem sem videl nenavadne stvari: bilo je, kakor da potujejo tropo blehli živali ob obzorja do obzorja. To so duhoviti džungle.

68. Tedaj je Kari nepričakovano planil v vodo. Prigovarjal sem mu, ga zbajdal z bodičasto palico po tilniku, a ga nisem mogel zadržati. Dasi je bila voda globoka, tako da se je v njej včasih skoraj vese utapjal, je vendar brezel dalje in ko je reko prebledel, je divje planil na drugi breg, kjer sva se izgubila v temo pod zelenjem in viticami. Noben luna žarek ni padel na naju in, čeprav sem vedel, da se nad gozdom razliva mesecina, se mi je v vranje črni temi, v kateri sva bila, zdelo to popolnoma neverjetno.